

ROZMNOŻENIE (187) *sb n*

roz- (184), rof- (1), rosz- (1), roż- (1).

-enie (183), -ęnie (4).

Oba o oraz pierwsze e jasne; -é (6), -e (1) MurzNT.

sg N rozmnożenie (29); -é (3), -(e) (26). ◇ G rozmnożeniã (52); -ã (48), -(a) (4). ◇ D rozmnożeniu (42). ◇ A rozmnożenié (33); -é SarnStat (3), -e (1) MurzNT, -(e) (29). ◇ I rozmnożeniem (8), rozmnożeniem (2) KrowObr, WujNT; -em (2), -ém (1) SarnStat (2:1), -(e)m (5). ◇ L rozmnożeniu (16). ◇ pl N rozmnożeniã (1). ◇ A rozmnożeniã (4).

Składnia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: rozmnożenie od kogo (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (cztery z niżej notowanych przykładów) i XVIII w. s.v. rozmnożyć.

1. *Powiększenie; propagatio Miech, Mącz, Modrz, Calep, JanStat, Cn; multiplicatio Vulg, Mącz, Calep, JanStat, Cn; incrementum Mącz, JanStat, Cn; augmentatio BartBydg, Calep; augmentum Mącz, JanStat; ccrementum Mącz; amplificatio Calep [w tym: kogo, czego (141)] (164) : Augmentatio, przisporyzenie, rozmnozenie BartBydg 16b; Incrementum, Rozmnożenie/ Rozszerzenie/ Podraftanie. Ut, Incremento ingenti res auctae, Powiętszone fã rzeczy yego wielkiem rozmnożeniem. Mącz 68c; Multiplicatio, Rozmnożenie, Pomnożenie. Mącz 236c, 68c, [325]d; Propagatio, Productio, dilatatio – Rozmnożenie. Calep [860]b, 64b, [678]b.*

a. *Pod względem wielkości wymiennych: ilości, rozmiarów, objętości, wartości materialnej (48) : O rozmnożeniu chleba. Ka: 47 OpecŻyw 52; OpecŻywSandR nlb 3; A przefto/ áni then ktory fãdzi/ ieft co/ áni ten ktory kropi/ ále ten ktory dáie rozmnożenie/ Pan Bog [sed qui incrementum dat Deus Vulg 1.Cor 3/7; ále Bog który pomnożenie dáwa WujBib]. KrowObr 3v; Cudã kthore Elizeufz vczynił/ Oleiu rozmnożenie/ Nie płodney porodzenie Leop 4.Reg 4 arg; SZálenie/ przygadza fye od rozmáitych przyczyn [...]. A pochodzić tho z rozmnożenia zley wilkości/ ktora mozg nápeľnia á rozum zácimia. SienLek 52; SkarJedn 156; SkarŻyw 498; [Rozmnożenie ieft/ gdy táż iedná rzecz fię lámã rozlzerza y mnoży. SkarKaz 317a (Linde s.v. rozmnożyć)].*

rozmnożenie w czym (1): Tu by pytał niekto ktora rzec z tich dwu [pokarm czy wiatr, tj. oddychanie] ieft potrzebniejsza [do zachowania żywota], y zda fię to rozumowi, iakoby pokarm był takowy [...]. Ale wiatr ieft ten ktori ciepłu przyrodzonemu miarę dáwa w ciele rozmnożenie GlabGad F4v.

[W połączeniu szeregowym: Trzy fpoľoby fã/ ktorymi Pan Bog co iedno ieft widomego y niewidomego poľtáwił: fтворzeniem/ rodzeniem/ y rozmnożeniem. SkarKaz 317a (Linde s.v. rozmnożyć).]

Szeregi: »rozmnożenie a przydanie« (1): A przeto Timotheus Muzyk fwego czaľu zacny (ktory dla rozmnożenia á przidania na Arfie ftron/ y dla wynalezienia nowych obyczaiow na niey/ z miaľta Spartańkiego był wygnan) od vcźniow [...] zapľatę brał KwiatKsięż K4.

[»rodzenie i rozmnożenie«: Raz P. Bog fтворzył wfzytko co ieft/ á rodzeniem y rozmnożeniem/ wfzytko co fтворzył záchowywa SkarKaz 317a (Linde s.v. rozmnożyć). [Ponadto w połączeniu szeregowym.]]

a. *O ludziach (23) :*

αα. *O zbiorowościach ludzkich: uczynienie licznym, liczniejszym (21)* : W rozmnożeniu śprawiedliwych/ rozródzie sie lud pośpolity *Leop Prov* 29/2; *BibRadz* I 376b *marg*; y było osobne krolestwo/ zamykając w sobie Alfacią/ Welferych Lotarińską ziemię/ Brabancyą/ Holandią/ ale to krolestwo nie długo trwało dla rozmnożenia synow krolewskich/ ktorzy potom krolestwo w państwie działem obrócili *BielKron* 284; pierwsze Roki mają być omylnie/ po skończeniu Semyu każdego y wojny: a po nich we cztery niedziele pewne/ okrom ziem Wikiey/ Ciechanowkiey/ Lomzieńkiey/ Zembrowkiey/ y Nurskiey: w ktorych dla wielkości śpraw/ y prze rozmnożenie szlachty Roki iedne na iednym miejscu przez cztery niedziele całej/ y dalej bywają dzierżane. *SarnStat* 735, 1149.

ααα. *Przez liczne potomstwo w wielu pokoleniach uczynienie wielkim narodem (16)* : [chcę] uypytać przez dwanaście czałow tego szwyta gdzie bog chciał obyauycz y obyauyl narodenye tey panny [...] Czwarte bog obyauyl tą panną czałow człouyeczego rozmnożenya *PatKaz* III 100; Abowymci Izak a nye Izmael będzie dziedziczył/ y od nyego sye poczyne rozmnożenye potomstwa a narodu twego [Abrahamie] *GliczKsiąż* B3v, B3, B3v; Anioł ia [Agar] ciełzy/ napomina/ a opowiada rozmnożenie potomstwa iey. *BibRadz Gen* 16 *arg, Ex* 1 *arg; RejPos* 42v; *KuczbKat* 255; Lecz na takich wesełach/ trzeba myślic o dobrodzieystwie Bożem/ ktory małżeństwo ku rozmnożeniu narodu ludzkiego postanowił. *ModrzBaz* 36v; Było też wiele cudzoziemcow [...] na dworze służących [...] ci tedy poczyli Xiążęciu Mieczysławowi radzić/ przepowiadając mu prawdę wiary Chrześcińskiej/ a obiecując [!] mu na wszystkim szczęśliwe powodzenie y potomstwa rozmnożenie/ skoro by iedno tę wiare świętą szczerze przyjął. *StryjKron* 150, 86; *SarnStat* 192.

rozmnożenie z kogo (1): [Abraham] nie miał nic po Bogu/ wczym by się kochał/ iako w synie onym/ ktorego miał z obietnice w takiej stárości/ [...] y z ktorego się rozmnożenia potomstwa wedle Bołkiego słowa śpodziewał. *SkarŻyw* 285.

rozmnożenie na co [= co przez to powstało] (1): (nagł) Tractat 3. O rozmnożeniu tatarow na rozne domy. (-) *MiechGlab* 64.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy narodu (2): Dwu też brathow książath Mankupskich w ktorych była nadzieia Gothłkiego rozmnożenia dał ściąć [...]. Także Gotowie [...] zaginęli z rodzajem y z ięzykiem śwym. *MiechGlab* 40, **5.

W charakterystycznych połączeniach: rozmnożenie ludu, narodu (ludzkiego) (5), potomstwa [czyjego] (5), rodzaju ludzkiego; rozmnożenie człowiecze, ludzkie.

ββ. *O parach ludzkich: spłodzenie potomstwa, prokreacja (2)* : W dochodzeniu a otrzymaniu dziedzictwa/ niemalsz ani ma być żadney rozności między mężczyzną/ a żeńskim plemieniem. Abowiem iako ku rozmnożeniu Rodzaiu/ obudwu [tj. kobietę i mężczyznę] Pan Bog stworzył/ tak też prawo w bliskości Imienia czyni ie rowne *GroicPorz* gg2.

Wyrażenie: »rozmnożenie dzieciak« (1): Potym gdy się nierychło [Adam i Ewa] do rozmnożenia dzieciak wdali/ mieli pierwszego syna Kaima/ a drugiego Abła/ y wiele corek innych *SkarŻyw* 263.

β. *O zwierzętach: zwiększenie pogłowia, rozplnienie (2)* : Vermiculatio – Robactwa rozmnożenie nadrzewach. *Calep* 1113a; Prawdą żeć do gospodarstwa całego tu wiele iezcze nie dołtawa: stad/ y byłła niemalsz rozmnożenia [...]: niemalsz stawow kopania [...]: niemalsz Barci *GostGospSieb* +3v.

γ. *O roślinach: rozkrzewienie; przeni (2) :* [mam wielką pociechę] Gdy pątrzę nąsprawiedliwe pánowanie/ ná trzeźwość y mierność/ y odmiátanie zbytów [...] / ná pokorę ku P. Bogu [...]. ktore wielkie cnoty ácz z łálki Bożey [...] y z innych pomocy W.K.M. wyroftý/ iednák słuchanie pilne łłowá Bożego/ w ktorym łię W.K.M. kochafz/ ten ogrod polewa/ y rozmnozenie mu od Bogá dáie. *SkarKaz*)(3v.

Szereg: »szczepienie a rozmnozenie« (1): gdy ták hoyną zapłátę robotnikom łwym w they Winnicy obiecować raczy/ á zowie ie látorołłami ktore z niego roftą/ [...] tedy teź tego od nich potrzebuie/ áby robili á rofli według woley iego/ [...] á iżby przyniešli przyiemny owoc [...] Bogu Oycu łwemu: áby łie on teź przed nim pochłubił s tego łzczepienia łwoiego/ á s thego rozmnozenia winnice łwoiey. *RejPos* 59v.

δ. [O latach życia: káždé [dziecko] nie zaráz mówi/ iedno zá rozmnoženiem lat/ coraz to lepiéy wymawia/ y rołtropnieyřzé bywa *BiałPos* 137 (*Linde s.v. rozmnożyć*).]

ε. *O bogactwie, majątku, dochodach: przysporzenie (12) :* *RejPos* 251v; Posłom y Cońifarzom/ etc. Pánom y dobrodzieiom łwym miłóściwym/ Łálki Bozey y rozmnozenia wřzelákich/ w dobrym zdrowiu/ fortun ná długie czáy od Páná Bogá winřzuię etc. *KwiatOpis* A2; Abowiem wiele ich o tym tylko myřlá/ y o to łie łtáráią/ áby bogáctwá/ áby pieniądze/ áby wielkie y obfite imienie zoftáwili dziećiom/ ktorych nieupominaią ku nabożeńftwu [...] áni ku dobrym náukám/ ále ku łákomřtwu y ku máiętnóřci rozmnozeniu *KuczbKat* 310; Czemuź by łię tu łerce rołkochác niemiáło/ W tey drodze ktorą Bołtwo łámo vkazáło. [...] Do zdrowia y długiego życia na tym łwiećie/ Do rozmnozenia wřzytkich pożytków twych lećie. *KołakSzczęřł* B4v; wřzákże więtfzą pilność około rozmnozenia łkárów/ y prowentów Króleřtwá nářzego/ mieć przyłtoi: ábyłmy z nich króleřtwá y poddánych nářzych pożytki mogli opátrowác. *SarnStat* 333 [*idem* 337, 368, 382], 82, 337, 368, 382, 593; Bo łákomi ktorzy ná krew y pot poddánych pátřzą: dáruią wiele pánom y wrzędy v nich kupuią/ y wielkie rozmnozenie dochodów obiecuią *SkarKaz* 610a.

W połączeniu szeregowym (1): Drudzy łą/ ktorzy máią mądrość táką/ iáką tenże Apořtoł opifał: [...] Ziemiłką: iż máią rozum tyło ná dořtawanie y zátrzymanie y rozmnozenie dobr łwieckich doczeřnych *SkarKazSej* 658a.

W charakterystycznych połączeniach: rozmnozenie dobr doczesnych (2), dochodów, domu, fortun, majątności, pożytku(-ow) (2), prowentów (4), skarbow (5); wielkie rozmnozenie.

b. *Pod względem wielkości niewymiernych (107) :*

α. *O intensywności: nasilenie, uczynienie mocniejszym (o zjawiskach psychicznych, cechach, sytuacjach) (42) :* [Maryja, widząc, jak idą połamać nogi Jezusa, postanowiła:] łtanę v nog twych łwiętych/ prořfátz oytta twégo/ aby ráczył zmiękczyřt łertza tych ktorzy ijdą ku rozmnozeniu łmutku mego *OpecŻyw* 152, 13v, 28; *PatKaz III* 135v; Było z dawna y ięřt [...] mnořtwo rzeczy znamienitich, z ktorych byłaby materia godna piřaniu na rozmnozenie czci á łławy kroleřtwá polřkiego *MiechGlab* *2; *LibLeg* 8/133v; A prze rozmnozenie nieprawořci oźiębnie miłóř wielá ich *MurzNT Matth* 24/12; Ktorego [Waszej Miłóřci, tj. hrabiego na Tarnowie] theź czuyna praca/ nietyłko około [...] łpraw Woiennych/ ále teź około pilney rády w rozmnozeniu Spráwiedliwořci łwiętey/ [...] byłá záwždy [...] łwietna. *GroicPorz* A4v, B4v, e3v; Y wzdęli łie/ á łpieniły łie wřy

y polá w pośrzodku oney kráiny/ y zrodziły sie Myłsy/ y ftáło sie wielkie rozmnożenie śmierci w mieście. *Leop 1.Reg 5/6*; tedy ia fye vřkárzác iáwnie ná cię Pośle będą: iż przez cię z Polřką pořpołu ginę/ ná tych Seymiéch/ które Przodkowie náfzy w Polřzce vřtáwili byli ku řtraży/ y ku rozmnożeniu wolności pořpolitéy: które [...] iuż obracáią fye nam [...] w pewny vpadek *OrzQuin C4v*; *LeovPrzep D*; A ták iákoż sie tu nie mař rořkochác káždy Krzeřciáńfki człowiecze który mocno řtoiřz przy Pánu řwoim/ gdy iuż to řlyřzyřz/ iż on tu przyřzedł ná powřtánie twoie/ á ná rozmnożenie káżdey pociechy twoiey. *RejPos 30v*; *BiałKat 263v*; *WujJud 240*; áby rozmnożenia rořth[er]kow były wykorzenione *RejPosRozpr c3v*; *BudBib Os 9/7*; Muzykę tefz dobrze vmiał/ y ná niektórych inřtrumenćiech/ ku rozmnożeniu nabożeńřtwa/ y wdzięcznieyřzemu rozmyřlániu rzeczy niebieřkich/ grawáł. *SkarŻyw 507, 231, 575*; *GrabowSet C2*; RAcz Pánie/ prořimy cię [...]: áby nas [...] vroczyřte á z nábożeńřtwa pořtánowione iey [*řłogosławionej Panny*] národzenie/ rozmnożeniem pokoiu (docześnego/ duchownego/ y wiekuiřtego) vwefeliło. *LatHar 413*; *WujNT 541*; Ieřliż poddány króleřtwa nářzého řáfkę nářzę y opářtrzenie Króleřkié w rozmnożeniu pożyřtków [*in augendis commodis JanStat 243*]/ Praw/ Swobod/ y w záchowániu Wolności rozřzérzamy: tedy więcy Kořciółóm [...] to czynić y vřzyczác iest řłuzniéy. *SarnStat 896, 4, 190, 898, 1067*; Prořę cię o prawdziwy Boże/ ráczze zápalić řerce moie ogniem miłości twoiey/ ku rozmnożeniu tych cnot/ które z ořbliwéy řáfki y ořwiećenia twégo pochodzą *SiebRozmyřl E3v*; *SkarKazSej 686b*.

rozmnożenie miedzy kim (1): Zczego Bogu wřzechmocnemu cześć/ wierze S. podwyřzenie/ Heretykom pořromocenie/ dobrych vřzynkow miedzy wiernymi rozmnożenie *SkarŻyw 546*.

W pořłáczeniach szeregowych (5): *SkarŻyw 546*; Ziednay mi złořci y grzechow moich odpuřczenie/ řáfki BOřey rozmnożenie/ cnot rozmáitych przyczynienie/ w nich řtáteczne do řmierci wytrwánie *LatHar 39*; (*marg*) Co czynić w Adwent (-) [...] řycz řobie wtorego przyřcia przez vdźzienie/ rozmnożenie/ y záchowánie řáfki iego *LatHar 394, 208, 211*.

W przeciwwstawieniach: »wykorzenienie (2), wyniszczenie ... rozmnożenie« [*w tym: wyniszczenie, wykorzenienie (1)*] (2): Prořę cię o to/ áby řwięte Ciáła y Krwie Páńřkiey pożywánie/ niebyło mi obowiáfká ná karánie/ ále [...] niech bęđzie wyřtěpkow moich wyniszczeniem/ řádze zřey y nieczyřtořci wykorzenieniem/ miłości y ćierpliwořci/ pokory y pořłuzieńřtwa rozmnożeniem *LatHar 225, 38*.

W charakterystycznych pořłáczeniach: *rozmnożenie ćierpliwořci, cnot(y) (5), czi, dobra (3), dořkonałoci, grzechow, łaski (Bořej) (4), miłoci, nabożeńřtwa (2), nieprawořci, nieprzyjáźni, odpłaty (2), pociechy, pokoiu, pokory, pořłuszeńřtwa, pożyřtkow, praw, rozterkow (2), sławy, smutku, sprawiedliwořci (2), swobod, řmierci, (dobrych) uczynkow (2), wiary, wolności (3), zasług, zbawienia; dobre rozmnożenie, wielkie (więřsze) (2), zbawienne (3)*.

Zwroty: »rozmnożenie [*w czym = pod jakim wzgłędem*] brać« (1): a zyelonořzczy yey nycz nyefřkodzyło ale rořzmmożenyé wřwey řzlycznořzczy brało to przeřzlyczne drzewko ta myła panna *PatKaz II 56*.

»mnożyć rozmnożenie« (1): Przyřthym day pan Bog WKM mnożył řzczęřliwie wřzego dobra rozmnożenie ná długe czaři. *Rejřóz A2v*.

Szereg: »przyczynienie i rozmnożenie« (1): Jednacyście nam świętą/ á Pánu BOgu przyjemną modlitwą wálzą [...] łáiki Bożey przyczynienie y rozmnożenie *LatHar* 426. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

Przen: *Ten, kto rozmnaża* (1) : GDyżes ty ieft początek a prawie rozmnożenie wlfego dobra náffego panie boze náłz *RejPs* 208v.

β. O znaczeniu i zasięgu: utwierdzenie, rozwinięcie, rozszerzenie (65) :

αα. O Kościele (9) : I kto kiedy flychał/ álbo w pílmie fwiętym tzytał/ áby tego fwiátá bogáctwá iáko thu Papież powieda były rozmnożenim kościołá Páná Iezu Kryftá? *KrowObr* 33; *Leop Is* 66 arg; Dawa znác o wielkim rozmnożeniu Kościoła wiernych przez słowo Boże. *BibRadz* I 381b marg; Do częgo [do napisania „Żywotów”] mi też ołobną dał ochotę [...] Pan Mikołay Chryfztof Rádziwił [...] gdy z miłości fwey ku Pánu Bogu y Kátolickiego kościołá rozmnożeniu [...] wielki ná ty y ná ine kfięgi [...] nakład ofiárowác Pánu Bogu raczył. *SkarŻyw* A2v; *WujNT* 413 marg.

rozmnożenie z kogo (1): Rozmnożenie tego kościołá s. z rozlicznych narodow. *LubPs* T3 marg.

W połączeniu szeregowym (1): Tymci fpołobem trwałość/ rozfzerzenie y rozmnożenie kościołá powfzechnego/ iáśnie pokázuiie iż on ieft od Bogá. *WujNT* 417.

W charakterystycznych połączeniach: *rozmnożenie kościoła* (9); *niemałe rozmnożenie, wielkie; rozmnożenie przez słowo Boże; rozmnożenie z narodow.*

Szereg: »rozmnożenie i rozszerzenie« (2): (marg) Sześć części Dzieiow Apoftołfkich. (-) Trzecia/ rozmnożenie tegoż kościołá y rozfzerzenie po wfzytkiey Iudfkiey ziemi y Sámáryey. *WujNT* 392, 405. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

ββ. O państwie i mieście (10) : *LibLeg* 10/69; [przysięgam] iż chcę być wierny y połufzny Rádzie tego Miáłtá [...] y to wfzytko czynić y pełnić/ co zależy ku pożytku y rozmnożeniu Miáłtá *GroicPorz* g2; *Oczko* A3; *SarnStat* 979; Ieroboám także wzięwłszy Kroleftwo po Sálomonie: obawiając fię áby nabożeńftwo w Ieruzálem páńftwá iego nie rozrywáło [...] dopuścił y forytował chwałę roznych Bogow. Ali miáłto rozmnożenia/ oftátek kroleftwá łobie y potomftwu fwemu ftrácił. *PowodPr* 40.

W przeciwstawieniu: »rozmnożenie ... wywrocenie« (1): Obáczmy zá pomocą Bożą/ iáką moc w łobie ma Kátholicka wiárá do záchowánia y rozmnożenia świeckich kroleftw: á iáki iad w łobie máią heretyctwá do zguby y wywrocenia ich. *SkarKazSej* 683b.

W charakterystycznych połączeniach: *rozmnożenie korony, krolestw(a)* (4), *miasta, rzeczypospolitej* (2).

Zwrot: »brać rozmnożenie« (1): Téż iż przez dowcip kupiecki y rzeczy przedáynych wnofzenie Rzeczpołpolita fzláchetné zwyklá brác rozmnożenié/ wftáwiájąc fkázuiemy: iż żadnych myt [...] y żadnych czynfzów [...] niebędziemy nowo wkładác *SarnStat* 1098.

Szeregi: »rozmnożenie i pomnożenie« (1): ktory to Ian Woiewodá [...] Ziemię Sędomiérfką [...] w moc náłzę [...] wrócił: [...] z tych dóbr wyiechał fczérą dobrą wolą fwą dla rozmnożenia y pomnożenia Króleftwá [pro Regni sui augmento et profectu *JanStat* 87]. *SarnStat* 979.

»zachowanie i rozmnożenie« (2): żadna łáłká/ żadna przyiázność y thowárzyftwo nie ma być mu ták miłe/ żeby w rzeczach wątpliwych nie miał thego przynieść powiefcią y rádą fwą/ coby ku záchowánia y rozmnożeniu R. Połpolitey być mogło *Phil* H4; *SkarKazSej* 683b.

Przen: Ten, kto rozmnaża (1) : Drugiego dnia Sendiwoy Czarnkowlki Koronny/ [...] Od wŹszytkiey Sláchty w obec Krolá pozdrawiáiąc/ By wolnoŹci/ praw ich Źtrzegł/ nic nie odmieniáiąc. Ná to záś wziął odpowiedź Krolewłkim imieniem/ Iż chce być páńŹtwá tego Źlawnym rozmnoŹeniem. *StryjWjaz Cv*.

ϣϣ. O władzy, panowaniu (5) : [Zygmuntowi Augustowi królowi polskiemu Jan Seklucjan] łaski boŹyi i ŹzczęŹliwego na długie czaŹy panowaniá i rozmnoŹeniá/ iako wierny poddany i ŹłuŹebnik Źtáry ŹprzyaŹliwie Źyczy *MurzNTSekl A2*; gđdzie ták o tymŹe potomku Dawidowym Prorok mowi: DŹcieię Źie nam národŹiło/ á Źyn nam ieŹt dany/ ná ktorego rámienu pánowánie iego etc. á potym trochę niŹey to przydáie: RozmnoŹeniu páńŹtwá iego y pokoju nie bęđdzie końcá *CzechRozm 177, 142v*; skąd morzá/ rzeki/ co Źá do bogactw przednie goŹcińce/ y do rozmnoŹenia pánowánie drógi [...] / ieli nie z Źiemie? *Oczko 3v*.

Szereg: »rozmnoŹenie a zachowanie« (1): Źádał tedy Cefarz Luterłkich KłiáŹąt/ áby to miał ná mocy wybierác Sęđzie [...] / ktorzyby [...] iemu wierzyli/ yŹ on niechce nic czynić coby niebyło ku rozmnoŹeniu á záchowaniu wŹzelkiego rŹádu dobrego *BielKron 218v*.

đđ. O piŹmie i języku (3) : panij ElŹbięta krolewna Polłká [...] dlá poŹpolitęgo dobręgo ij dlá rozmnoŹeniá piŹma polłkieęgo/ w ktorym Źie ofobliwie kochala/ nákladu nieŹaluiáŹt/ ten ninieyłŹy Źywot pana IeŹuŹow wypifáŹt dala. *OpecŹywSandP ktv*; ia proŹę VM. pana mego MiłóŹciwego, za wdŹięczne przyięcie tych to kŹiáŹek krotce wypifanych [...], ktorem [...] ná polłkie przełóŹył [...]. Zaleczam ie VM. panu memu miłóŹciwemu [...] ku czci y Źlawie, y tudzieŹ dla rozmnoŹenia polłkieęgo ięŹika, ktorego przedtym nie wiele dla trudnoŹci iego piŹano. *BielŹyw nlb 5; StryjKron 95*.

εε. O ideach, pogłádach, naukach, wierze (38) : *RejPs 204v*; Ktorez Źá ti dobre vczinki tego wtorego przikazania. (–) [...] RoŹlawiáć Źlawę iego/ poczwierdzać prawđę ymięniem boŹym ku roŹmnoŹeniu Źlowa iego/ y ku vcziwemu poŹitku bliŹńego náŹzego *SeklKat E4v*; Abowiem ci ktorzy chŹalę pana ChriŹtuŹowyi i rozmnoŹeniu prawdy iego zairzeli/ taili tego iako náwięcy mogli *MurzHist T4v; MurzNT 93v*; O tym koŹcyele ták Páweł Źwyęty rozumyáł/ iż ácz nye od ludŹi/ áni przez człowyeká był poŹlan ná rozmnoŹenye Ewányeliey/ [...] ále przez obyáwyenye YeŹuŹá KryŹtuŹá [...] *KromRozm II t2v; KrowObr 33, 186v, 216v; SienLek 196*; Ale iáko KroleŹtwo Páná KryŹtuŹowe ieŹt nábyte krwiá: ták teŹ toŹ rozmnoŹenie Słowá BoŹego/ ma być zá wielkim vdręcenim. *LeovPrzep C4v; RejPos 252*; Ale my znamy ich czáŹow náŹzych niemáło/ ktorzy niczego inŹzego iedno rozmnoŹenia chwały BoŹey/ á pokoju KoŹciołá iego pilnie przyŹtrzegáli. *WujJud 126v; BudBibKaw A2v; SkarJedn A6*; PiŹŹá Kroyniki náŹe/ iáko to był gorácy Chábry w naboŹeńŹtwie y rozmnoŹeniu wiáry S. Kátholickiey *SkarŹyw 356, 231, 355, 518 [2 r.], 542*; SKirgáilo [...] wiecey był przychylny do rozmnoŹenia modł RuŹkich Zakonu Greckieęgo/ niŹ do Źzczepienia y vgruntowánie powŹszechney wiáry ChriŹciáńŹkiey KoŹciołá Rzymłkieęgo *StryjKron 482; CzechEp 101; KochWr 25*; Naprzod tu widziemy/ iż Pan Bog/ bez Źadnego vbliŹenia czci y chwały Źwey/ y owŹzem z wielkim iey rozmnoŹeniem/ dáie moc cudow y vzdrawiánie wodzie *WujNT 322, 140 marg, 248 [2 r.], Ccccc3v; SarnStat 4, 987, 1067, 1086*; Krolewie y zwierzchnoŹ Źwiecka/ od Bogá miecz bierze/ naywięcey dla rozmnoŹenia religiey ku Bogu/ y obrony koŹciołá iego *PowodPr 44*; Iedni zá mię [tj. za ChriŹtusa] zdrowie dáli/ drudzy Źię dla mnie trudŹili/ prac dla chwały moiey rozmnoŹenia wiele ćierpiáć. *SkarKaz 6b; SkarKazSej 679b*.

rozmnożenie między kim (1): [św. Piotr] gdy ná potrzebę inych kościołow/ y rozmnożenie wiary między inemi Narody/ wychodzić z Rzymu [!] musiał: ná śwym mieyscu zoftawuiąc Liná SkarŻyw 600.

rozmnożenie w czym [= za pośrednictwem czego] (1): ktorim [rządzącym] tilko tego nie doftawa iż piłma nie czytaią, á niewiedzą czo fie w księgach naszycz dzieie. Przeto ia chcąc pożytek im wczynić á zwłafzca ku rozmnożeniu [!] nauki w piłmie polłkim. Wyłóżyłem tymi czałi Problemata, to iest gadki *GlabGad A3*.

W charakterystycznych połączeniach: rozmnożenie chwały (14), ewanjelijej, modł, nauki, pokoju, prawdy (2), reliijej, sławy, słowa Bożego (2), sprawiedliwosci, wiary (14), zbawienia; wielkie rozmnożenie.

Zwrot: »[z czego] rozmnożenie brać« (1): Ty tedy [błedy] ia vpátruiąc/ baczę to/ iż ná tym iednym przednieyřzym wřzytkie práwie zásiádły: y z tego też rozmnożenie y pośilek biorą *CzechEp* 107.

2. *Bogactwo, dobrobyt; pomyślność, powodzenie; prestiż, pozycja; incrementum, profectus JanStat* [w tym: czyje (15) – G sb i pron (12), pron poss (3)] (21) : Gdyż to káżdemu [Pan] opowiedzieć raczył/ iż nie w chlebie tylko twoim á nie w pracy twej zależy rozmnożenie twoie/ ále w obietnicach pewnych iego/ iż on obiecał á záľlubil nie opuścić nigdy wiernego śwego *RejPos* 280; [wszystkie dobra] które do Rządów Krakowłkich Wielkich do tego czáfu należą [...] záchowuiemy wolné/ y dla Rzeczypołpolitéy/ y Królestwa Polłkiego řtanu y rozmnożenia/ wcale mieć chcemy. *SarnStat* 950; y áby ten pokóy [między chrześcijanami] zá pożytecznými y zdrowými pośzrodki vmocnion y pomnożon był fczęśliwym rozmnożeniem. *SarnStat* 1067, 41, 1095.

W połączeniach szeregowych (3): Ieden sobie řzuka żony z wielkich řtanow/ nádziewáiąc fie s tego y powagi y tytułow y rozmnożenia iákiego domowi śwemu doftać. Drugi záľię niedba ni ocz *RejZwierc* 30v, 201; [Litwa obiecuje] Króla/ Koronę/ Królestwo/ y obywátele Królestwa Polłkiego w ich potrzebách/ ná wieki podpomágác: y ich rozmnożenia/ pożytki/ y połpolité dobro opátrowác *SarnStat* 993.

W charakterystycznych połączeniach: rozmnożenia dostać, opatrować, sprawować (2); rozmnożenie niesprawiedliwe, szczęśliwe, złe.

Zwrot: »rozmnożenie rozmnożyć; rozmnożenie się rozmnożyć« = *profectum ampliare JanStat* (1;1): y częřtokróć to ľami ná oko widamy iż takie rozmnożenie złe á niespráwiedliwe/ [...] ácz fie kęs rozmnoży/ ále [...] *RejPos* 72v; A chcąc od obywátelów Królestwa nářzého řzkody/ vćifki/ prace/ y nakłády oddáľić/ á pożytki y rozmnożenie im y nářzemu Máieřtatu Królewłkiemu częřć [!] y poczćiwosc rozmnożyć: [...] pořtanowiliřmy práwo Naiwyřřzé Niemieckie włáfné/ ná mieysce práwa Máýdeburłkiego *SarnStat* 955.

Szeregi: »obřitości a rozmnożenie« (1): Y w tym [zakonie] tak wřzytkę nádzycię śwá [Żydzi] pokłádáľi/ iż mieli zá to byli być błogofłáwieni w domiech/ y w rolach/ w oborach/ w řthodołach/ y w inřzycz obřitořciach á w rozmnożeniu řwoim. *RejPos* 179v.

»pożytek i rozmnożenie« = *commodum a. utilitas et profectus JanStat* (9): IZ ácz z powinności Krolewłkiej řczodrobliwosci/ ku wřzyřtkich poddánych pożytku y rozmnożeniu/ oko opátřznosci mielibyřmy mieć: [...] *SarnStat* 333 [idem 337, 368, 382]; Względem tedy tych řłuzb ich [prałátów,

panów, przełożonych, szlachty i rycerstwa] chcąc ie łálki nálezý przychylnostíá vprédzić/ y ich pożytkóm y rozmnożeniu/ które zá fwé poczytamy porádzić: [...] nižéy nápiłáné Práwá [...] ná wieczné czáfy trwác pozwalamy. *SarnStat* 886, 82, 337, 368, 382, 893, 955, 957. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»szczęście i rozmnożenie« (1): Bo więc ieden gdy widzi człowieká bogátého/ á w bogáctwie fwym y w onym gołpodárftwie fwym rozfzyrzonego/ nárzeka/ [...] czemu fie też ták nie dzyeie v niego/ czemu też Bog tákiego łzczęcia y tákiego rozmnożenia nie raczył dáć iemu. *RejPos* 280.

W przen (1) : CHcąc záchowác zgodę (która ielt mátká rozmnożenia) między Duchownými y Swietckými ofobámi/ zákázuiemy nápotym/ áby swietckie ofoby [...] w łády duchowné nie wdawály fie o rzecz swietcká *SarnStat* 113.

3. *Liczne potomstwo* [czyje] (2) : Operuit montes vmbra eius: et arbułta eius cedros dei. Cień ludu tego przikryła gori A rozmnożenie iego przykriło Cedri boże. *WróbŻółt* 79/11; A kthoryż wdzięcznieyłzy kłáštór ábo pocźciwłzy zakon może być v niego? iáko dom człowieká pocźciwego/ ktory ták chodzi wedle woley iego/ [...] á wychowywa dziatki łwoie ku chwale iego: gdyż on rozmnożenie narodu ludzkiego zowie wdzięczną winniczá łwoią *RejPos* 43.

Synonimy: 1. przyczynienie, przysporzenie, rozszerzenie; a. przydanie; a.a.a. rozrodzenie; ββ. rozplódenie; ε. nagromadzenie; b.β. podniesienie, powysszenie, rozciągnienie, rozprzestrzenienie, rozsianie; 2. bogactwo, dostatek, fortuna, majątność, obfitość; 3. rozrodzenie.

Cf **ROZMNOŻYC**

AĆ